

Nr 30.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående vissa anslag ur kyrkofonden för budgetåret 1946/47 m. m., given Stockholms slott den 25 januari 1946.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande statsrådet hemställt.

GUSTAF.

N. Quensel.

Utdrag av protokollet över ecklesiastikärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 25 januari 1946.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, QUENSEL, GJÖRES, ERLANDER, DANIELSON, VOUGT, MYRDAL, ZETTERBERG, STRÄNG, ERICSSON, MOSSBERG.

Statsrådet Quensel anmäler *dels* fråga om anslag ur kyrkofonden för budgetåret 1946/47 för anlåtande av biträde vid handläggning av boställsärenden och vad därmed äger samband, *dels*, efter gemensam beredning med ministern för utrikes ärendena, fråga om anslag ur kyrkofonden för budgetåret 1946/47 till avlöning av pastorer vid svenska församlingar i utlandet, *dels ock*, efter gemensam beredning med chefen för försvarsdepartementet, fråga om jämkning av grunderna för militärpastorernas avlöande.

Föredraganden anför härvid följande.

1. Anslag ur kyrkofonden för anlåtande av biträde vid handläggning av boställsärenden och vad därmed äger samband.

Jämlikt stadgande i 6 § kyrkofondslagen skall ur kyrkofonden gäldas bland annat anslag, som Kungl. Maj:t och riksdagen finna skäligt ställa

till vederbörande statsdepartements förfogande för anlitan­de av biträde vid handläggning av boställsären­den och vad därmed äger samband. Under en följd av år ha inom ecklesiastikdepartementet särskilda experter varit sysselsatta med sådana arbetsuppgifter. På förslag av Kungl. Maj:t har riksdagen medgivit, att anslag ur kyrkofonden för ifrå­gavarande ändamål finge för vart och ett av nedannämnda budgetår utgå med högst de belopp, som angivas i följande sammanställning, vilken även utvisar medelsåtgången i avrundade tal enligt av statskontoret under hand lämnade uppgifter:

Budgetår	Anslag kronor	Medelsåtgång kronor
1942/43	12 000	11 400
1943/44	7 000	5 200
1944/45	7 000	6 000
1945/46	7 000	

Minskningen av anslaget från och med budgetåret 1943/44 beror på att en av ifrå­gavarande experter erhållit en för ändamålet nyinrättad tjänst i ecklesiastikdepartementet.

Föredra-
ganden.

För nästa budgetår torde för ifrå­gavarande ändamål böra beräknas oförändrat medelsbehov, högst 7 000 kronor.

2. Anslag ur kyrkofonden till avlöning av pastorer vid svenska församlingar i utlandet.

I proposition (nr 188) till 1945 års riksdag framlade Kungl. Maj:t förslag angående grunderna för utgående under budgetåret 1945/46 av anslag ur kyrkofonden till avlöning av pastorerna i de svenska församlingarna i Köpenhamn, Berlin, Paris, Helsingfors, Oslo och London.

I skrivelse den 26 maj 1945 (nr 299) anmälde därefter riksdagen, att riksdagen bifallit vad Kungl. Maj:t sålunda föreslagit.

I anledning av riksdagens beslut meddelade Kungl. Maj:t den 29 juni 1945 bestämmelser i ämnet. Enligt dessa bestämmelser utgår till pastorn vid en var av följande svenska församlingar i utlandet, nämligen svenska Gustafs församlingen i Köpenhamn, svenska Victoriaförsamlingen i Berlin, svenska Sofiaförsamlingen i Paris, svenska Olaus Petriförsamlingen i Helsingfors och svenska Margaretaförsamlingen i Oslo, ur kyrkofonden under budgetåret 1945/46 avlöning på sätt i det följande angives. En var av dessa pastorer erhåller *dels* i grundavlöning med provisorisk förhöjning 8 100 kronor, *dels* procentuellt dyrtidstillägg och kristillägg därå enligt de grunder för åt­njutande av sådana tillägg, som för motsvarande tid gälla för kyrkoherde i territoriell hemlandsförsamling, *dels ock* ett tillfälligt utlandstillägg. Utlandstillägget utgår i form av grundbelopp och barnbidrag. Grundbeloppet utgör 2 600 kronor för pastorn i Berlin, 2 000 kronor för pastorn i Paris

och 1 600 kronor för en var av pastorerna i Köpenhamn, Helsingfors och Oslo. Barnbidrag utgår till varje befattningshavare, som på grund av försörjningsplikt underhåller barn under 19 års ålder, med 750 kronor för ett och 500 kronor för varje ytterligare barn under 10 års ålder samt med 2 000 kronor för varje barn, som fyllt 10 år. Därest befattningshavaren jämte sin här angivna prästerliga avlöning uppbär arvode eller annan fast ersättning för särskilt uppdrag vid sidan av pastorstjänsten, minskas dock utlandstilläggets grundbelopp för tid, varunder dylikt arvode utgår. Barnbidraget bestämmes kvartalsvis efter barnets ålder vid kvartalets början. Pastor, som kommer i åtnjutande av ifrågavarande avlöningsförmåner, får icke mottaga särskild ersättning för honom på grund av tjänsten åliggande förrättningar, vare sig förrättningen avser i utlandsförsamlingen inskrivna medlemmar eller andra till därvarande svenska koloni hörande personer eller resande eller eljest på orten tillfälligt vistande landsmän.

Enligt ifrågavarande av Kungl. Maj:t meddelade bestämmelser äger vidare pastorn vid Ulrika Eleonora svenska församling i London, som i övrigt icke åtnjuter avlöning ur kyrkofonden, under viss förutsättning uppbära tillfälligt utlandstillägg efter samma grunder som de nyss nämnda utlandspastorerna, därvid grundbeloppet skall utgöra 2 000 kronor

Genom förutnämnda beslut av den 29 juni 1945 anbefalldes Kungl. Maj:t domkapitlet i Uppsala, att, efter samråd med Kungl. Maj:ts vederbörande minister i utlandet samt efter hörande av vederbörande utlandspastor, inkomma med erforderlig redogörelse för de ekonomiska förhållanden på utlandspastorernas stationeringsorter, som kunde vara av betydelse för avvägningen av utlandspastorernas avlöningsförmåner under tiden närmast efter budgetåret 1945/46.

Domkapitlet i Uppsala har med anledning av vad sålunda föreskrivits i skrivelse den 28 september 1945 anfört huvudsakligen följande.

Sedan domkapitlet i skrivelser till svenska beskickningarna i Köpenhamn, Berlin, Paris, Helsingfors, Oslo och London anhållit, att de ville efter hörande av vederbörande utlandspastorer avgiva utlåtanden rörande de i nämnda beslut omförmälda förhållandena samt därmed och med pastorernas yttranden i ärendet inkomma till domkapitlet, ha sådana utlåtanden och yttranden inkommit från beskickningarna i Köpenhamn, Helsingfors och Oslo, varjämte pastorn vid Ulrika Eleonora svenska församling i London direkt till domkapitlet insänt yttrande i ärendet. Under framhållande att någon svensk beskickning icke för närvarande finnes i Berlin, att pastorsbefattningen vid svenska Victoriaförsamlingen är vakant och att denna tills vidare icke torde komma att återbesättas, har utrikesdepartementet meddelat, att under nu rådande omständigheter någon redogörelse för de ekonomiska förhållandena i Berlin icke kan lämnas, som kan vara av betydelse för avvägningen av avlöningsförmånerna för pastorn i Berlin, när pastorsbefattningen en gång framdeles kommer att återbesättas.

De ekonomiska förhållandena äro på utlandspastorernas tjänstgöringsorter för närvarande synnerligen osäkra. Huru förhållandena komma att gestalta

sig efter utgången av innevarande budgetår är beroende av så många okända faktorer, att man svårigen nu kan bilda sig en uppfattning härom. Det synes emellertid av de inkomna utlåtandena framgå, att nuvarande höga prisnivå sannolikt icke kommer att sjunka utan snarare att ytterligare stegras.

Det är med hänsyn härtill nödvändigt, att under nästa budgetår utlandspastorernas löneförmåner, därest någon ökning av desamma icke kan komma i fråga, i varje fall bibehållas vid nuvarande nivå.

Föredraganden.

De för innevarande budgetår meddelade bestämmelserna om anslag ur kyrkofonden till avlöning av pastorerna vid de svenska församlingarna i Köpenhamn, Berlin, Paris, Helsingfors, Oslo och London torde böra erhålla fortsatt giltighet även för nästa budgetår.

3. Jämkning av grunderna för militärpastorernas avlöande.

I propositionen 1939 L: 139 föreslogs bland annat, att för den religiösa verksamheten i fredstid inom försvarsväsendet skulle vid flertalet då befintliga truppförband och vid vissa angivna militära skolor anställas en präst tillhörande svenska kyrkan (militär-, respektive marinpastor). Förslaget bifölls av riksdagen (skrivelse 1939 L: 4, punkten 174). Sedermera föreslogs genom propositionen 1942: 144, att på kyrkofonden skulle överföras utgifterna för ifrågavarande prästers avlöning. Sedan riksdagen i skrivelse, nr 193, tillkännagivit, att den antagit berörda förslag, utfärdades den 15 maj 1942 lag i ämnet, innefattande visst tillägg till bestämmelserna i 6 § lagen om kyrkofond (sv. förf. saml. nr 236.) Därigenom stadgades, att från och med den 1 juli 1942 skall för avlöande av de i fredsorganisationen vid försvarsväsendet anställda prästerna utgå anslag ur kyrkofonden i enlighet med vad Kungl. Maj:t efter av riksdagen godkända grunder bestämmer.

I propositionen 1943: 216 förordades sedermera, att räckvidden av Kungl. Maj:ts befogenhet jämlikt det år 1942 införda stadgandet i 6 § kyrkofondslagen skulle preciseras på sådant sätt, att i fråga om anställande och avlöande på kyrkofondens bekostnad av militär- eller marinpastor, ingående i 1939 års organisation av den andliga vården vid försvarsväsendet under fredsförhållanden, det skulle tillkomma Kungl. Maj:t att — utan särskild hänvändelse till riksdagen — för varje ifrågakommande fall besluta, såframt fråga vore om förband eller utbildningsanstalt, som enligt av riksdagen godkänd plan för krigsmaktens indelning i fred skulle ingå i någon av krigsmaktens försvarsgrenar. Härvid förutsattes dock, att dylik militär- eller marinpastorsbefattning icke skulle inrättas vid förband eller utbildningsanstalt i Boden eller Karlsborg eller tillhörande Stockholms och Karlskrona örlogsstationer samt att, där fråga vore om utbildningsanstalt, särskild sådan befattning skulle inrättas endast vid anstalt, vid vilken utbildning påginge mera stadigvarande och under längre tid.

I sistnämnda proposition föreslogs vidare beträffande arvodena åt ifråga-

varande militär- och marinpastorer, att det skulle få ankomma på Kungl. Maj:t att för varje särskild befattningshavare — med hänsyn tagen till vederbörande förbands eller utbildningsanstalts storlek och omständigheterna i övrigt — bestämma arvodets belopp, dock att detta finge högst uppgå vid regemente till 600 kronor, vid kår och flygflottilj (flygbaskår) till 400 kronor samt vid fristående mindre enhet (kompani, detachment och liknande) till 200 kronor, allt för år. Utbildningsanstalt och särskilt förband ur flottan borde härvid få hänföras till den arvodesgrupp, som befunnes närmast motsvara dess allmänna beskaffenhet. För marinpastorn vid kustflottan borde arvodet liksom dittills utgå med 300 kronor för månad samt för pastor på flottans långresefartyg, där sådan förordnades, högst 2 000 kronor för den tid, han under ett år medföljde fartyget på expedition. Militär- och marinpastor i vissa fall tillkommande reseersättning och kosthåll borde icke bestridas ur kyrkofonden utan såsom dittills utgå från vederbörligt anslag å riksstatens fjärde huvudtitel.

Riksdagen (skrivelse 1943: 394) lämnade vad sålunda föreslagits utan erinran.

Jämlikt av Kungl. Maj:t givna bestämmelser utgår, såvitt nu är i fråga, arvode till militärpastor vid regemente inom armén, med undantag av Värmlands regemente, med 600 kronor för år, till militärpastor vid kår, med undantag av luftvärnskår, med 400 kronor för år samt till militärpastor vid självständigt kompani, vid infanteriskjutskolan och vid beredskapsdivision ur luftvärnsartilleriet med 200 kronor för år.

I skrivelse den 17 november 1944 har *försvarsväsendets personalvårdsnämnd* — under erinran att beredskapsdivisionerna ur luftvärnsartilleriet utgått ur organisationen och självständiga luftvärnskårer organiserats att ingå även i fredsorganisationen — hemställt, att årsarvodet för militärpastor vid luftvärnskår, vid självständigt kompani och vid infanteriskjutskolan måtte få utgå med 400 kronor samt att årsarvodet för militärpastor vid Värmlands regemente och vid trängkår måtte få utgå med 600 kronor.

Personalvårdsnämnden har till stöd för sina yrkanden anfört bland annat följande.

Personalvårdsnämnden vill framhålla, att det visat sig, att uppgifterna för militärpastorerna vid förband, där arvodena endast uppgå till 200 kronor, föga avvika från dem vid exempelvis kårerna. Varje militärpastor har enligt sin instruktion att en à två gånger per vecka besöka förbandet för predikan eller annan själavård, för soldatafton eller för att fylla de övriga uppgifter, som åligga honom. Vad särskilt angår de nuvarande luftvärnskårerna ha dessa till sin styrka utökats i förhållande till de förutvarande luftvärnsdivisionerna och kunna jämföras med t. ex. ingenjörkår eller flygbaskår.

Enär Värmlands regemente numera har samma organisation som övriga infanteriregementen samt trängkåreerna erhållit manskapsstyrka av ungefär samma storleksordning som regimentena, torde en höjning av arvodena till 600 kronor för militärpastorerna vid dessa truppförband vara motiverad.

Personalvårdsnämnden vill vidare framhålla, att det under nämndens handläggning av ärenden rörande vakanta militärpastorstjänster visat sig

svårt att finna lämpliga sökande till militärpastorstjänsterna med de lägsta arvodena. Då dessutom arvodena överlag anses låga och exempelvis högst betydligt understiga det arvode, som är förbundet med den även såsom bisyssla betraktade tjänsten såsom predikant vid statens sjukhus, skulle en allmän höjning av arvodena måhända vara motiverad. Personalvårdsnämnden, som även övervägt skäligheten och lämpligheten av ett lika arvode med 600 kronor för samtliga militärpastorer, vill emellertid begränsa sig till att nu framlägga förslag i enlighet med vad i det föregående angivits. En höjning av arvodena enligt detta förslag skulle medföra en kostnadsökning av 2 200 kronor för år.

Försvarets civilförvaltning har förklarat sig icke ha något att erinra mot bifall till förevarande framställning.

Statskontoret har icke haft något att erinra mot den av personalvårdsnämnden föreslagna arvodesregleringen för militärpastorerna vid luftvärnskår, vid Värmlands regemente och vid trängkår men avstyrkt nämndens förslag om reglering av arvodena för pastorerna vid självständigt kompani och infanteriskjutskolan. Ämbetsverket har anfört följande.

Vid anmälan inför Kungl. Maj:t av proposition nr 139 till 1939 års lagtima riksdag angående anslag till befrämjande av den andliga vården vid försvarsväsendet, anslöt sig föredragande departementschefen i fråga om avlöningen till militärpastorerna till vad särskilda sakkunniga i betänkande den 19 november 1938 härutinnan föreslagit. Enligt de sakkunnigas förslag skulle sagda pastorer normalt äga uppbära ett årligt arvode, uppgående till vid regemente 600 kronor, vid kår (flygflottilj) 400 kronor och vid fristående kompani 200 kronor. Under ärendets riksdagsbehandling framhölls i särskilda motioner (I: 247 och II: 379), att tid och arbete vore för pastorerna i stort sett lika, vare sig det gällde ett större eller mindre antal personer inom förbandet, detta åtminstone när fråga vore om förrättandet av gudstjänster och korum samt anordnandet och ledandet av andaktsstunder. I anledning härav vore enligt motionärernas uppfattning en höjning av det föreslagna arvodet till militärpastorer vid kår och fristående kompani berättigad och nödvändig och hemställdes därför, att riksdagen måtte besluta att hos Kungl. Maj:t anhålla, att arvodena till nämnda pastorer vid kår och fristående kompani måtte utgå med 500 kronor respektive 400 kronor per år. I utlåtande över propositionen anförde statsutskottet (utlåtande nr 4 sid. 117) med avseende å storleken av ifrågavarande pastorers arvoden, att utskottet ansåge dessa med hänsyn till de arbetsuppgifter, sagda befattningshavare komme att utföra, vara i stort sett väl avvägda. Utskottet funne sig följaktligen böra avstyrka det i motionerna gjorda yrkandet om höjning av de till militärpastorerna vid kår och fristående kompani beräknade arvodesbeloppen. Riksdagen beslöt i enlighet med statsutskottets hemställan (riksdagens skrivelse nr 4 sid. 42).

Med hänsyn till de överväganden, som sålunda förekommit i samband med bestämmandet av de arvodesbelopp, som skulle tillkomma militärpastorerna, synes den av försvarsväsendets personalvårdsnämnd i föreliggande framställning påyrkade generella höjningen av beloppen i den lägsta arvodesgruppen från 200 kronor till 400 kronor icke böra komma i fråga. Statskontoret finner sig därför icke kunna förorda en reglering av arvodena för pastorerna vid självständigt kompani och infanteriskjutskolan.

I fråga om de övriga till lägsta arvodesgruppen hörande förbanden, nämligen beredskapsdivisionerna ur luftvärnsartilleriet (luftvärnskårerna), föreliggande emellertid särskilda omständigheter. Såsom nämnden beträffande sistberörda och övriga i framställningen avhandlade truppförband framhållit, ha på grund av försvarsväsendets utbyggnad Värmlands regemente numera erhållit samma organisation som övriga infanteriregementen, trängkårernas manskapsstyrka utökats, så att dessa kårer till storleksordningen ungefär motsvara regementena och beredskapsdivisionerna blivit ersatta med de nya luftvärnskårerna, vilka senare till storleken motsvara t. ex. ingenjörkårerna. Då en höjning av arvodena för de vid nu nämnda truppförband anställda pastorerna av organisatoriska skäl synes vara motiverad, föranleder nämndens framställning i dessa delar icke någon erinran från statskontorets sida.

Såsom av den lämnade redogörelsen framgått ankommer det jämlikt 1943 års riksdags beslut på Kungl. Maj:t att beträffande arvodena åt här ifrågasvarande militärpastorer för varje särskild befattningshavare — med hänsyn tagen till vederbörande förbands eller utbildningsanstalts storlek och omständigheterna i övrigt — bestämma arvodets belopp, dock att detta må högst uppgå vid regemente till 600 kronor, vid kår och flygflottilj (flygbaskår) till 400 kronor samt vid fristående mindre enhet (kompani, detachment och liknande) till 200 kronor, allt för år. Ett genomförande av personalvårdsnämndens förevarande förslag, i vad detsamma avser höjning av arvodena åt militärpastorerna vid trängkår och självständigt kompani, förutsätter viss jämkning av de av 1943 års riksdag godkända grunderna för militärpastorernas avlönande. Däremot synes riksdagens medverkan icke vara erforderlig i fråga om nämndens förslag i övrigt. Då jag finner bärande skäl ha anförts till stöd för förslaget om en höjning av arvodena åt militärpastorerna vid trängkår och självständigt kompani, vill jag — med beaktande särskilt av svårigheten att finna lämpliga innehavare av de lägst avlönade tjänsterna — förorda en sådan jämkning av nyssnämnda grunder, att arvodets belopp må uppgå vid trängkår till högst 600 kronor för år och vid fristående mindre enhet till högst 400 kronor för år. Sedan riksdagen tagit ställning till den av mig sålunda förordade jämkningen av gällande grunder för militärpastorernas avlönande, torde den av personalvårdsnämnden väckta frågan om storleken av arvodena åt vissa militärpastorer ånyo få anmälas inför Kungl. Maj:t.

Föredraganden.

4. Hemställan.

Under återopande av vad jag i det föregående anført hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

1. medgiva att för anlåtande av biträde vid handläggning av boställsärenden och vad därmed äger samband må för budgetåret 1946/47 i enlighet med Kungl. Maj:ts beprövande ur kyrkofonden utgå högst 7 000 kronor;

Kungl. Maj:ts proposition nr 30.

2. godkänna de av mig i det föregående för budgetåret 1946/47 förordade grunderna för anslag ur kyrkofonden till avlöning av pastorerne i de svenska församlingarna i Köpenhamn, Berlin, Paris, Helsingfors, Oslo och London;

3. godkänna av mig i det föregående förordade jämkningar av grunderna för militärpastorernas avlönande ur kyrkofonden.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställen förordnar Hans Maj:t Konungen, att till riksdagen skall avlåtas proposition av den lydelse, bilaga vid detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:
Gösta Sandberg.